

UČNI NAČRT PREDMETA / COURSE SYLLABUS

Predmet:	Normativnost in sociolingvistika v slovarjih, slovnica in pravopisih
Course title:	Linguistic normativity and the sociolinguistic aspect of dictionaries, grammars and orthographic dictionaries

Študijski program in stopnja Study programme and level	Študijska smer Study field	Letnik Academic year	Semester Semester
Primerjalni študij idej in kultur, doktorski študij 3. stopnje	Leksikologija, leksikografija, slovníčarstvo	Brez letnika	/
Comparative studies of ideas and cultures, doctoral study 3 rd level	Lexicology, lexicography, gramaticography	Not specified	/

Vrsta predmeta / Course type:

Univerzitetna koda predmeta / University course code:

Predavanja Lectures	Seminar Seminar	Vaje Tutorial	Klinične vaje work	Druge oblike študija	Samost. delo Individ. work	ECTS
60	30				90	6

Nosilec predmeta / Lecturer:

Jeziki / Languages:
 Vaje / Tutorial:

Pogoji za vključitev v delo oz. za opravljanje študijskih obveznosti:

Prerequisites:

Vsebina:

Vsebina predmeta je opisana po sklopih.
 1. del:
 Makro- in mikrosociolingvistika (8)

- Jezik skupnosti in njenih delov (različni jeziki in jezikovne različice) – jezik posameznika (idiolekti) v družbi iz različnih perspektiv jezikovnega razslojevanja (etnijska/narod, starost, družbeni sloj, poklic, vrsta besedila: govorno, zapisano, spletno besedilo, geografija, demografija, pravni položaj ipd.)
- Jezikovna znanja, rabe in stališča

Content (Syllabus outline):

Content
 Part 1:
 Macro and Micro Sociolinguistics (8)

- The use of language in a given community and its various constituent parts (different language and/or language varieties) – different perspectives of social stratification in the individual's use of language (idiolect) (ethnicity, age group, social stratum, occupation, text genre: spoken, written, online text, geography, demographics, legal status etc.);

- Študije aktualnih primerov

Jezikovna politika in jezikovno načrtovanje (8)

- Načrtovanje korpusa (jezikovnopolične in jezikovnokulturne dejavnosti, ki usmerjajo in vzpostavljajo opis jezika), statusa in znanja slovenskega jezika
- Aktualna vprašanja slovenske jezikovne politike (npr. seznanitev s temeljnimi dokumenti, ki urejajo, usmerjajo in določajo rabo slovenskega jezika, npr. Zakon o javni rabi slovenščine, resolucija o nacionalnem programu za jezikovno politiko v določenem časovnem obdobju, akcijski načrt ipd., in spremljanje njihovega uresničevanja)

Družbena stvarnost v (slovenskih) slovnica, slovarjih in pravopisih (14)

- Družbena stvarnost iz jezikoslovne perspektive – teoretični pristopi in vidiki (npr. zvrstnostna teorija)
- Opisovanje in označevanje družbene in jezikovne stvarnosti v temeljnih slovenskih kodifikacijskih priročnikih: pomenske razlage, kvalifikatorji/oznake/označevalniki in kvalifikatorska pojasnila, zgledi – alternativne možnosti
- Študije aktualnih primerov

2. del:

Kultura standardnega jezika (5)

- Jezik kot nestandardiziran pojav (dihotomija jezika kot družbenega in individualnega; iskanje lastnega jezikovnega idioma; spoznavanje psiholingvističnih dejavnikov pri oblikovanju jezikovnega idioma)
- Konceptualni okviri za študij standardnega jezika
- Standardizacija kot proces

Normativnost skozi prizmo jezikovnih sprememb (5)

- Smernice slovenske jezikovne evolucije (zapisovalne, pravorečne, oblikoslovne spremembe skozi čas in njihov odraz v priročnikih standardnega jezika)
- Novejša pojmovanja jezikovne pravilnosti (jezikovna pravilnost in

- Language ability, language use and various standpoints;
- Analysis of relevant examples.

Language policy and language planning (8)

- The planning of the corpus of the Slovene language (linguopolitical and cultural activities involved in the formation of language description), its status and the level of language literacy;
- Current questions of Slovene language policy (e.g. fundamental acts and documents responsible for the proper use of the Slovene language, such as the Public Use of the Slovene Language Act, the resolution on the national programme responsible for the regulation of language policy in a particular period, plans of action etc. and their realisation).

Social reality in (Slovene) grammars, dictionaries and orthographic dictionaries (14)

- The linguistic perspective of social reality – view-points and theoretical models (e.g. the theory of language stratification);
- Description and labelling of the social and linguistic reality in fundamental Slovene prescriptive guides: semantic explanation, qualifiers/labels and sense discrimination, examples – alternative possibilities;
- Analysis of relevant examples.

Part 2:

The standard language and linguistic culture (5)

- Language as a fundamentally non-standardised phenomenon (the dichotomy between the social and individual use of language; search for individual linguistic expression; psycholinguistic factors in the formation of an idiom)
- The conceptual frame-work of the study of the standard language;
- The process of standardisation.

Prescriptive grammar and linguistic change (5)

- Slovene language evolution (the historical development of orthography, received

<p>jezikovna ustreznost; merila jezikovne pravilnosti; predstavitev pogledov)</p> <p>Normativna informacija v priročniku, slovarju, slovnici (10)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Normativna informacija kot podatek o normi in kodifikaciji (definijska in teoretična vprašanja rabe, norme, kodifikacije) • Razvoj normativnosti v slovenskih normativnih priročnikih (zajema obdobje kolektivnih prizadevanj za ustalitev jezikovnega standarda) • Študije aktualnih primerov <p>Normativnost in leksikografija (10)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Anglosaško in vzhodnoevropsko pojmovanje normativnosti v slovarjih • Implicitna in eksplicitna normativnost v priročnikih standardnega jezika pri Slovencih (leksikografska metodologija druge polovice 20. stoletja) • Sodobni pogledi na normativnost in vpliv na leksikografski prikaz (sodobne metode ter principi pri prikazu normativnih informacij) • Študije aktualnih primerov (s poudarkom na razmerju: utemeljitev normativnih načel (slovnica, pravopisna pravila) in slovarska aplikacija) <p>Seminarji</p> <ul style="list-style-type: none"> • Seminarji potekajo vzporedno s predavanji in se navezujejo na posamezne tematske sklope predavanj s področja sociolingvistike in normativnosti. Poudarek je na analizi izbrane (aktualne ali historične) problematike v leksikografiji. • Na predavanjih predstavljena teoretična izhodišča se preverjajo z vodeno študentovo oz. študentkino interpretacijo (aktualne) slovenske jezikovne stvarnosti (tako na ravni posameznika/-ce kot širše družbene rabe) in z analizo gradiva, zlasti temeljnih kodifikacijskih priročnikov, tj. slovnice, slovarjev in pravopisov. <p>Povezava z drugimi predmeti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Za uspešno razumevanje snovi je potrebno osnovno poznavanje tematskih jezikoslovnih področij in s tem povezanega 	<p>pronunciation and morphology as reflected in the standardisation guides);</p> <ul style="list-style-type: none"> • Contemporary understanding of grammaticality (grammatical and appropriate use of language; standardisation principles; presentation of different views). <p>Prescriptive guidelines in handbooks/manuals, grammars and dictionaries (10)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prescriptive guidelines as the representation of the norm and codification rules (the definition of language use, norm and codification of the standard language); • The historical development of normativity in Slovene standardisation manuals (with special emphasis on the period characterised by collective efforts towards the establishment of the standard language); • Analysis of relevant examples. <p>Prescriptive grammar and lexicography (10)</p> <ul style="list-style-type: none"> • The Anglo-Saxon and Eastern European understanding of the prescriptive approach in dictionaries; • Implicit and explicit normativity in Slovene standardisation guides (the prevailing methodology in lexicography in the 2nd half of the 20th century) • Contemporary views on the standardisation process and its influence on lexicography (current methods and principles in presenting the information on standardisation); • Analysis of relevant examples (with particular emphasis on the relationship between the argumentation of standardisation principles (grammar, orthography) and their application in dictionary writing). <p>Seminar classes:</p> <ul style="list-style-type: none"> • The seminars systematically complement the lectures and typically focus on specific topics in sociolinguistics and the standardisation process. Special emphasis is put on the analysis of a selected problem (historical or current) in lexicographical research.
--	--

strokovnega izrazja. Predmet se povezuje z drugimi predmeti na jezikoslovnem modulu, zlasti Leksikologija, leksikografija in slovnica sodobnega jezika, deloma tudi s predmeti z drugih modulov na programu Primerjalni študij idej in kultur.

- The student is challenged to reaffirm the theoretical background presented in the lectures by providing a guided interpretation of (contemporary) Slovene linguistic reality (be it on the level of the individual or the society) and an analysis of language material as reflected by the fundamental language standardisation works, i.e. grammars, dictionaries and orthographic dictionaries.

Cross-curricular integration:

- Prerequisite for successful participation in lectures is the basic knowledge about the individual thematic areas of linguistic research and relevant technical terminology. The course is tightly connected to »Lexicology, lexicography and grammaticography« and partly to other courses offered by the graduate programme Comparative studies of ideas and cultures.

Temeljni literatura in viri / Readings:

Na seznamu je osnovna literatura, ob sprotne delu na posameznih predavanjih in seminarjih pa bodo študentke in študenti prejeli dodaten, njihovim interesom prilagojen seznam besedil, oz. izbrana poglavja iz navedene literature.

- Béjoint, Henri, 1994: Tradition and Innovation in Modern English Dictionary. Oxford: Clarendon Press.
- Bernal, Neil, 2006: Linguistic Authority, Language Ideology, and Metaphor. Berlin, New York: Mouton de Gruyter.
- Dobrovoljc, Helena, 2014: Normativna informacija v slovarju. Jezikoslovni zapiski 20.
- Dobrovoljc, Helena, Bizjak Končar, Aleksandra, 2013: Slovenski pravopisi in vprašanje normativnih pristojnosti. Slovenski jezik – Slovene linguistic studies. 9. 111–126.
- Dobrovoljc, Helena, Jakop, Nataša, 2011: Sodobni pravopisni priročnik med normo in predpisom. Ljubljana: Založba ZRC.
- Dolník, Juraj, 2010: Teória spisovného jazyka (so zreteľom na spisovnú slovenčinu). Bratislava, VEDA.
- Fasold, Ralph, 1996: The Sociolinguistics of Language. Oxford, Cambridge: Blackwell.
- Garvin, Paul L., 1993: A conceptual framework for the study of language standardization. International Journal of the Sociology of Language. 37–54.
- Gliha Komac, Nataša, 2009: Slovenščina med jeziki Kanalske doline. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede; Ukve: SKS Planika; Trst: SLORI.
- Landau, Sidney, 2001: The Art and Craft of Lexicography. Cambridge: University Press.
- Zborniki »Language Variation – European Perspectives«. (ICLaVE 4).
- Meyerhoff, Miriam 2019: Introducing sociolinguistics. London and New York: Routledge.
- Meyerhoff, Miriam, Schlee, Erik and Laurel MacKenzie, 2015: Doing sociolinguistics. A practical guide to data collection and analysis. London and New York: Routledge.
- Milroy, James, 2001: Language ideologies and the consequences of standardization. Journal of Sociolinguistics 5/4. 530–555.

- Pravopisna razpotja. Razprave o pravopisnih vprašanjih. 2015. Ur. H. Dobrovoljc, T. Lengar Verovnik. Ljubljana: Založba ZRC.
- Pravopisna stikanja. Razprave o pravopisnih vprašanjih. 2012. Ur. N. Jakop, H. Dobrovoljc. Ljubljana: Založba ZRC.
- Püschel, Ulrich, 2006: Lexikographie und Soziolinguistik – Lexicography and Sociolinguistics. V: Sociolinguistics – Soziolinguistik, An international Handbook of the Science of Language and Society – Ein internationales Handbuch zur Wissenschaft von Sprache und Gesellschaft, ur. Ulrich Ammon, Norbert Dittmar, Klaus J. Mattheier, Peter Trudgill. Berlin, New York: Walter de Gruyter. 2461–2473.
- Tematska številka: Slavia Centralis, 2018. 11/2.
- Tematska številka: Jezik in slovstvo, 2/2021.
- Spolsky, Bernard, 2010: Sociolinguistics. New York: Oxford University Press.
- The Oxford Handbook of Language Policy and Planning, 2018. Oxford University Press.
- Zbornik: 1. slovenski pravorečni posvet, 2021. Ljubljana: SAZU.

Cilji in kompetence:

Jezik kot osnovno sredstvo za vzpostavljanje interakcij s svetom in posamezniki okoli nas, za izražanje lastnega dožemanja stvarnosti ipd. je vedno stvar širšega družbenega konsenza, najmanj jezikovne skupnosti, v kateri posameznik živi in deluje. Slovnice, slovarji in pravopisi prinašajo sistematičen (p)opis sistema, sredstev in pravil, katerih poznavanje uporabniku omogoča celovito in funkcionalno (receptivno in produktivno) delovanje.

Proces jezikovne standardizacije v jezikovni skupnosti postavi mejnik, s katerim ta izkaže družbeno moč in avtonomijo, jezik pa postane zunanje znamenje posameznikove opredelitve. Jezikovna skupnost je postavljena pred izziv intelektualne discipline, kakršno zahteva vzdrževanje norme oz. prožne ustaljenosti jezikovnega standarda, jezikoslovje pa za vzdrževanje nadnarečnega idioma koncipira temeljne jezikovne priročnike z normativnim značajem. Ti zlasti v manjših jezikovnih skupinah veljajo za družbeno vplivnejša jezikoslovna dela s konzultativno vlogo.

Predmet ponuja (1) razumevanje osnovnih sociolingvističnih pojmov; (2) pregled temeljnih kodifikacijskih priročnikov slovenskega jezika z vidika teorije knjižnega jezika in s poudarkom na sociolingvističnih dejavnikih njihovega nastanka: kot del obrambne strategije jezika v večjezikovni oz. večnacionalni politični skupnosti ali kot posrednika prestižnih jezikovnih vzorcev; (3)

Objectives and competences:

Any given language, being the basic means of interaction with or perception of external reality, is normally a product of social agreement and to a much lesser degree belongs in the domain of the particular linguistic community in which individual speakers function. Grammars, dictionaries and orthographic dictionaries offer a systematic description/documentation of a given language system and provide for the user a set of available linguistic means and rules which enable fully functional language use (i.e. reception and production).

Language standardisation enables the community of users to exercise social power and autonomy, while the standard language assumes the role of each individual's means of identification. Language society is faced with the challenge to practice intellectual discipline demanded by ongoing maintenance of the norm and flexible stability of the standard language, while linguistics take on the responsibility to provide a fundamental set of normativity guides in order to help maintain the supra-dialectal idiom. Particularly in smaller linguistic communities these manuals normally assume the role of consultative reference works with noticeably greater social impact.

The course (1) offers an overview of the set of fundamental standardisation works for the Slovene language, especially from the view-point of the standard language theory and the

prikaz slovenske družbene in jezikovne stvarnosti v aktualnih kodifikacijskih priročnikih; (4) na osnovi uporabljenih leksikografskih rešitev odpira razmislek o primernosti/aktualnosti tovrstnih opisov in vzpostavlja aparat za preučevanje jezikovnoevolucijskih premikov.

Študenti in študentke bodo ob študiju aktualnih vsebin pridobili analitične veščine za: (a) opazovanje za leksikografa pomembnih sociolingvističnih elementov družbene stvarnosti, (b) opisovanje družbene stvarnosti s pomočjo leksikografskih sredstev in načinov, (c) opazovanje jezikovnega razvoja pod vplivom družbenih in jezikovnosistemskih dejavnikov; (d) prepoznavanje implicitne in eksplicitne normativnosti v priročnikih standardnega jezika; (e) prepoznavanje odklonov.

sociolinguistic circumstances responsible for their production, i.e. be it as part of the defence strategy of a given language in multilingual and/or multinational environment or as conveyor of prestigious language patterns; (2) describes the representation of Slovene social and linguistic reality in current standardisation manuals; (4) on the basis of applied lexicographic solutions provides ample opportunity to review the suitability and adequacy of such representation and establishes an apparatus for studying linguistic-evolutionary shifts.

At the end of the course the student is capable to: (a) develop sensitivity to observation and recognition of significant sociolinguistic elements of social reality, (b) describe social reality by means of lexicography, (c) observe language as it develops under the influence of social and internal linguistic-systemic circumstances; (d) recognise implicit and explicit normativity in language standardisation guides; (e) deviation recognition.

Predvideni študijski rezultati:

- Razširjanje razumevanja odnosov posameznica oz. posameznik – jezik – družba;
- razmislek o podobi družbene in jezikovne stvarnosti, ki jo odsevajo aktualni opisi v temeljnih slovenskih kodifikacijskih priročnikih;
- samostojna interpretacija in popis družbene in jezikovne stvarnosti v (slovenskih) slovarjih, slovnica in pravopisih – iskanje alternativnih rešitev;
- razumevanje kompleksnosti procesa standardizacije v vseh njegovih razsežnostih (kot sociolingvistični pojav, kot rezultat jezikovnopolične organiziranosti jezikovne skupnosti, kot razvojni proces);
- seznanjanje z zgodovinskimi in teoretičnimi osnovami podstave standardnega jezika;
- razvijanje aplikativnih možnosti za prikaz raziskovalnih spoznanj, pridobivanje leksikografskih znanj in prepoznavanje normativnih zadreg.

Intended learning outcomes:

- Developing awareness of the interrelationships between the individual, his/her language and the society;
- Re-thinking the image of social and linguistic reality as reflected by the linguistic description in fundamental contemporary Slovene prescriptive guides;
- Independent interpretation and description of social and linguistic reality reflected in (Slovene) dictionaries, grammars and orthographic dictionaries – the search for alternative solutions;
- Understanding the complexity of the standardisation process (i.e. as a sociolinguistic phenomenon, as a result of the manifestation of language policy in a given linguistic community, as a developmental process);
- Historical and theoretical fundamentals of the standard language;
- Knowledge applicable to the use and representation of research results; gaining knowledge of lexicography; recognising difficulties in standardisation.

Metode poučevanja in učenja:**Oblike dela:**

- Frontalna oblika poučevanja
 Delo v manjših skupinah oz. v dvojicah
 Samostojno delo študentov
 e-izobraževanje

Metode (načini) dela:

- Razlaga
 Razgovor/ diskusija/debata
 Delo z besedilom
 Proučevanje primera
 Igra vlog
 Druge vrste nastopov študentov
 Reševanje nalog
 "Terenske vaje" (npr. obiski podjetij)
 Vključevanje gostov iz prakse

Learning and teaching methods:**Types of learning/teaching:**

- Frontal teaching
 Work in smaller groups or pair work
 Independent students work
 e-learning

Teaching methods:

- Explanation
 Conversation/discussion/debate
 Work with texts
 Case studies
 Roleplay
 Different presentation
 Solving exercises
 Field work (e.g. company visits)
 Inviting guests from companies

Načini ocenjevanja:

Krajši pisni izdelki
Daljši pisni izdelki
Javni nastop ali predstavitev
Končno ocenjevanje (pisni/ustni izpit)
Drugo

Delež (v %) /
Weight (in %)

80
20

Assessment:

Short written assignments
Long written assignments
Presentations
Final examination (written/oral)
Other

Reference nosilca / Lecturer's references:

- **Dobrovoljc, Helena**, Lengar Verovnik, Tina, Vranjek Ošlak, Urška, Michelizza, Mija, Weiss, Peter, **Gliha Komac, Nataša**, 2020. Kje pa vas jezik žuli? Prva pomoč iz Jezikovne svetovalnice. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- **Dobrovoljc, Helena**. Normativni opis in jezikovna standardizacija v aktualnem jezikovnopoličnem okviru – dokumenti in realnost. Slavia Centralis, 2018, letn. 11, št. 2, str. 200–223.
- **Dobrovoljc, Helena**. Slovenski pravopis med jezikovnim sistemom, rabo in uporabnikom. V: Slovenščina danes, (Dialogi). Maribor: Aristej. 2016, letn. 52, št. 7/8, str. 157–176.
- **Dobrovoljc, Helena**. O rafinirani izreki kot sredstvu družbenega razslojevanja v Bleiweisovih novicah in Slovenskem narodu. Teorija in praksa: revija za družbena vprašanja, 2018, letn. 55, št. 4, str. 906–927, 962.
- **Dobrovoljc, Helena**. Slovensko pravopisje in prevzemanje grško-latinskih prvin: med izročilom, prestižem in uporabnikom. Keria: studia Latina et Graeca, 2016, letn. 18, št. 1, str. 117–135, 181
- **Gliha Komac, Nataša**, Žele, Andreja, 2019. Socialnozvrstno označevanje v nastajajočem splošnorazlagalnem slovarju. V: Tivadar, Hotimir (ur.). Slovenski javni govor in jezikovno-kulturna (samo)zavest. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 2019, str. 161–168.
- **Gliha Komac, Nataša**, 2018. Jezikovna politika Republike Slovenije in potrebe uporabnikov. Slavia Centralis, 11/2, 7–15.

- **Gliha Komac, Nataša**, 2018. Slovenski jezik v Kanalski dolini. V: Žele, Andreja (ur.), Šekli, Matej (ur.). Slovenistika in slavistika v zamejstvu - Videm. Ljubljana: Zveza društev Slavistično društvo Slovenije. 67–81.
- **Gliha Komac, Nataša**, Klemenčič, Simona, Ledinek, Nina, Kozina, Jani, 2016. Jezikovna krajina v Republiki Sloveniji in določbe veljavne zakonske ureditve: raba slovenščine pri izbiri firm oz. imen pravnih oseb zasebnega prava ter fizičnih oseb, ki opravljajo registrirano dejavnost (sociolingvistični vidik). Jezikoslovni zapiski, 22/1, 7–21.
- **Gliha Komac, Nataša**, 2015. Kaj nam slovarsko spletišče Fran lahko pove o državi, narodu in slovenskem jeziku. V: Tivadar, Hotimir (ur.). Država in narod v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 113–121.